

ቁጥር 13200/ገ/5/313
No
ቀን 23/02/2011
Date

ለፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት

አዲስ አበባ

ለትግራይ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት

መቀሌ

ለሃለቃ ተአረ ደስታ ወኪል ወ/ሮ ጥበቡ ተአረ

ባሉበት

ጉዳዩ:- የምክር ቤቱን ውሳኔ ስለማሳወቅ

የኢ.ፌ.ዴ.ሪ. ፌዴሬሽን ምክር ቤት በኢ.ፌ.ዴ.ሪ. ሕገ መንግስት አንቀጽ 62 ንዑስ አንቀጽ 1 እና አንቀጽ 83 ንዑስ አንቀጽ 1 በተሰጠው ስልጣን መሰረት ሕገ መንግስታዊ ክርክሮችን አይቶ ሕገ መንግስቱን በመተርጎም ውሳኔ ይሰጣል።

ምክር ቤቱን ለማጠናከርና ስልጣንና ተግባሩን ለመዘርዘር በወጣው አዋጅ ቁጥር 251/1993 አንቀጽ 11 ንዑስ አንቀጽ 1 እና አንቀጽ 56 መሰረት ምክር ቤቱ የሚሰጠው ውሳኔ አጠቃላይ ውጤት እንደሚኖረው እና ጉዳዩ የሚመለከታቸው ወገኖችም ውሳኔውን የማክበርና የመፈጸም ግዴታ እንዳለባቸው ተደንግጓል።

ስለሆነም የፌዴሬሽን ምክር ቤት መስከረም 29 ቀን 2011 ዓ.ም በ5ኛ የፓርላማ ዘመን 4ኛ ዓመት 1ኛ መደበኛ ጉባዔ ሃለቃ ተአረ ደስታ ባቀረቡት ባቀረቡት የሕገ መንግስት ትርጉም አቤቱታ ላይ ከፌዴራል ሕገ መንግስት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤ የቀረበውን የውሳኔ ሃሳብ ተመልክቶ የሰጠውን የመጨረሻ ውሳኔ 4/አራት/ ገጽ ከዚህ መሸኛ ደብዳቤ ጋር አባሪ በማድረግ የተላከላችሁ ስለሆነ በምክር ቤቱ ውሳኔ መሰረት እንዲፈጸም አስታውቃለሁ።

ግልጻዎ

- ለፌዴራል ሕገ መንግስት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤ
አዲስ አበባ
- ለሕገ መንግስት ትርጉም እና የማንነት ጉዳዮች ዳይሬክቶሬት
በፌዴሬሽን ምክር ቤት ጽ/ቤት

ከሰላምታ ጋር

 ከሪፖርት አ.ገ.ሪ. 299 አሲ
 የፌዴሬሽን ምክር ቤት ል.ገ.ቤ

የኢ.ፌ.ዴ.ሪ የፌዴሬሽን ምክር ቤት 5ኛ የፓርላማ ዘመን

4ኛ ዓመት 1ኛ መደበኛ ጉባዔ

መስከረም 29 ቀን 2011 ዓ.ም

አመልካች፡- ሃለቃ ተአረ ደስታ ወኪል ወ/ሮ ጥበቡ ተአረ

ተጠሪ፡- ወ/ሮ ገነት አለነ

የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ፌዴሬሽን ምክር ቤት አመልካች ያቀረቡትን የሕገ መንግስት ትርጉም ጥያቄ መርምሮ የሚከተለውን ሕገ መንግስታዊ ውሳኔ ሰጥቷል፡፡

ውሳኔ

ጉዳዩ የገጠር መሬት ይዞታ ክርክርን የሚመለከት ሲሆን የጉዳዩ አመጣጥ አመልካች ለኦፍላ ወረዳ ስምሪት ጣቢያ መሬት ዳኝነት ባቀረቡት አቤቱታ የቀበሌው መሬት አስተዳደር በስሜ የተመዘገበውን መሬት በህዝብ ተተኞቹ ሊነጠቅ አይገባውም ከተባለ በኋላ በሌላ ጊዜ እኔ በሌለሁበት ማስታወቂያ አውጥተው ተጠሪ እንድትወስድ ማድረጋቸው አግባብ አይደለም በማለት ጠይቀዋል፡፡ ተጠሪም ባቀረቡት መልስ በተለመደው አሰራር በቀበሌው ማስታወቂያ ወጥቶ የአመልካችና የባለቤታቸው መሬት ይዞታ በእጣ ለእኔ ተሰጥቶኛል በማለት ተከራክረዋል፡፡ የመሬት ዳኝነት አካሉም የሰውና የሰነድ ማስረጃዎችን በማስቀረብ የአመልካች መሬት ከ1 ዓመት በፊት ተጠንቶ አመልካችም እድሜያቸው ከ80 ዓመት በላይ የሆነና አቅመ ደካማ ስለሆኑ ይህንንም ከወረዳው መሬት ዴስክ በቀረበ ማስረጃ መሠረት መሬቱን ሊነጠቁ አይገባም በማለት ውሳኔ አስተላልፏል፡፡

ጉዳዩ በተጠሪ ለኦፍላ ወረዳ ማይማዶ ምድብ ችሎት የይግባኝ አቤቱታ በማቅረብ መሬቱ በ2005 ዓ.ም ለህዝብ ቀርቦ የተተኞቹ አመልካችም ዕድሜያቸው 86 አመት የሆኑ አዛውንት ናቸው ተብሎ የታለፈ ቢሆንም ይህ የህዝብ ውሳኔ ለካቢኔና ለአስፈጻሚ ያልቀረበ በመሆኑ እንደገና በ2006 ዓ.ም ተጠንቶና ለካቢኔ ቀርቦ በእጣ ለእኔ ስለደረሰኝ ይዞታው ለእኔ ይገባል በማለት ተከራክረዋል፡፡ የወረዳው ፍ/ቤት ምስክሮችን በመስማት አመልካች ኮረም ከተማ ቢገቡም አዛውንት ስለሆኑና በ2005 ዓ.ም. ጉዳዩ ለህዝብ ቀርቦ ሊነጠቁ እንደማይገባ ህዝቡ የተስማማ መሆኑን ከምስክሮች በማረጋገጥ በ2006 ዓ.ም አመልካች በሌሉበትና ለህዝብ ሳይቀርብ ማስታወቂያ በማውጣት ብቻ ይዞታቸውን ሊነጠቁ አይገባም ሲል ውሳኔ ሰጥቷል፡፡

በአሁን ተጠሪ አመልካችነት ጉዳዩ ለትግራይ ክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ቅሬታ ቀርቦ አመልካች ወደ ኮረም ከተማ ከገቡ 8 ዓመት ስለሆናቸውና ተጠሪም መሬቱን ያገኙት ብዙ ሂደቶችን አልፈው በመሆኑ በህጋዊ መንገድ ያገኙትን መሬት ሊነጠቁ አይገባም በማለት የሰር ፍ/ቤቱን ውሳኔ በመሻር ወስኗል። በአመልካች አቤቱታ አቅራቢነት ጉዳዩ ለፌዴራል ሰበር ሰሚ ችሎት ቢቀርብም የተፈጸመ የህግ ስህተት የለም በማለት አያስቀርብም ተብሎ ተወስኗል።

አመልካች ይህን ውሳኔ በመቃወም በወኪላቸው በኩል ግንቦት 9 ቀን 2008 ዓ.ም ለፌዴራል ሕገ መንግስት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤ ጽፈው ባቀረቡት አቤቱታ ውሳኔው በ1983 ዓ.ም በድልድል ያገኘሁትን የመሬት ይዞታ ባለቤትነት ስላላጣኝ ውሳኔው ከሕገ መንግስቱ አንቀጽ 40፣ 37 እና 79 ንኡስ አንቀጽ 3 አንፃር ታይቶ ትርጉም እንዲሰጥልኝ በማለት ጠይቀዋል።

ጉባኤውም የአመልካችን አቤቱታ ከሕገ መንግስቱ አንቀጽ 40 አንጻር እንደሚከተለው መርምሯል። ክርክር የተነሳበት ይዞታ ቀድሞ የአመልካች እንደነበረ፣ ከዚያም አመልካች ወደ ከተማ በመሄዳቸው መሬቱን ለሌላ ግለሰብ ለመስጠት በ2005 ዓ.ም ተጠንቶና ለህዝብ ቀርቦ አመልካች የ86 ዓመት ሽማግሌ በመሆናቸው ይዞታው ለሌላ ሰው ተላልፎ መሰጠት እንደሌለበት ህዝቡ አስተያየት ሰጥቶበት የታለፈ መሆኑን ነገር ግን በ2006 ዓ.ም አመልካች በሌሎች ለተጠሪ በእጣ ድልድል የተሰጣቸው መሆኑን፣ እንዲሁም ውሳኔው አመልካችን ከይዞታ መሬታቸው ያለመፈናቀል ሕገ መንግስታዊ መብት ጋር የሚፃረር መሆን አለመሆኑ እና የአመልካች ይዞታ መሬት ለተጠሪ የተሰጠው በህጋዊ መንገድ መሆን አለመሆኑ የተመረመረ ሲሆን ክርክር ከመነሳቱ በፊት ይዞታው የማን እንደነበር ለማወቅ በጉባኤው ጽ/ቤት በኩል መረጃ ተጠይቆ የአፍላ ወረዳ መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም ጽ/ቤት በደብዳቤ ቁጥር 659/መ-2/09 በቀን 24/10/09 ክርክር የተነሳባቸው አራት በተለያዩ ቦታ የሚገኙ የመሬት ይዞታዎች ከ1983-2007 ዓ.ም ድረስ በሃለታ ተከረ ደስታ ስም ሆኖ 7 የቤተሰብ አባላትን የሚያስተዳድሩበት የነበረ መሆኑን በመግለፅ ለጉባኤው ልኳል።

የጉባኤው ጽ/ቤት የአመልካችን ዕድሜና የኑሮ ሁኔታ ይኖሩበታል ከተባለው ኮረም ከተማ በደብዳቤ ባደረገው ማጣራት የከተማ አስተዳደሩ በቀን 24/06/09 በቁጥር 4126/ኮም/09 በሆነ ደብዳቤ አመልካችን በአካል ሄደው በማነጋገር አመልካቹ የሚተዳደሩት በግለሰብ ወፍጮ ቤት ተቀጥረው በሚያገኙት ገቢ መሆኑን፣ ከሚኖሩበት አፍላ ወረዳ ከለቀቁ 10 ዓመት የሆናቸውና ዕድሜያቸውም 86 ዓመት እንደሆነ በመግለጽ መረጃ ልኳል። ከዚህም መረዳት የሚቻለው

አመልካች በጊዜያዊነት አነስተኛ ገቢ ሊባል በሚችል ሁኔታ በግለሰብ ወፍጮ ቤት ተቀጥረው የሚሰሩና በዕድሜያቸውም አዛውንት መሆናቸውን ነው።

የትግራይ ክልል የመሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 136/2000 በአንቀጽ 12 ንዑስ አንቀጽ 1 ላይ ማንም ሰው ያለ በቂ ምክንያት የይዞታ መሬቱ የሚገኝበትን ቀበሌ ከ2 ዓመት በላይ ለቆየሄደ እንደሆነ መሬቱ ሊወሰድ እንደሚችል ጠቅሶ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 /ቀ/ ላይ ጧሪና ተንከባካቢ አጥተው መስራት የማይችሉ አዛውንቶች ቀበሌያቸውን ቢለቁም መሬቱ ሊወሰድ እንደማይገባ ተደንግጓል።

በሌላ በኩል ህዝቡ አመልካች አዛውንት እንደሆኑ ተስማምቶ መሬቱ መወሰድ የሌለበት መሆኑን እየገለጸ በተቃራኒው በሌላ ጊዜ ደግሞ ለህዝብ ሳይቀርብ በማስታወቂያ ብቻ ለሌላ ሰው በድልድል የተላለፈበትን ሂደት ፍ/ቤቱ ተቀብሎ በውሳኔ ማጽደቁ በክልሉ መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ በዝርዝር ህግ ጥበቃ የተደረገለትን ከመሬት ያለመነቀል መብት እንዲሁም የሕገ መንግስቱን አንቀጽ 40 ንዑስ አንቀጽ 4 ድንጋጌ የሚጥስ ነው።

ስለዚህ የፍ/ቤቶች ውሳኔ የሕገ መንግስቱን አንቀጽ 40 ንዑስ አንቀጽ 4 የሚቃረን ስለሆነ ጉዳዩ የሕገ መንግስት ትርጉም ያስፈልገዋል ሲል ጉባኤው በሙሉ ድምጽ ተስማምቶ በኢ.ፌ.ዲ.ሪ. ሕገ መንግስት አንቀጽ 84 ንዑስ አንቀጽ 1 እና በአዋጅ ቁጥር 798/2005 አንቀጽ 3 ንዑስ አንቀጽ 1 መሰረት ለመጨረሻ ውሳኔ ለኢ.ፌ.ዲ.ሪ. የፌዴሬሽን ምክር ቤት የውሳኔ ሃሳቡን አቅርቧል።

ከዚህም በመነሳት ምክር ቤቱ በሕገ መንግስት ትርጉም እና የማንነት ጉዳዮች ቋሚ ኮሚቴ ጉዳዩ ታይቶ እንዲቀርብ መርቶት የሕገ መንግስት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤ ባቀረበው የውሳኔ ሃሳብ ላይ ሰፊ ውይይት አድርጓል። ከጉዳዩ አመጣጥ መረዳት እንደተቻለው አመልካች የመሬት ይዞታቸውን እንዲያጡ በፍርድ ቤት የተወሰነው በትግራይ ብሄራዊ ክልላዊ መንግስት የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ መሰረት አንድ የመሬት ባለይዞታ ከአካባቢ ለቆ ለሁለት አመት ከቆየ የይዞታ መብቱን ያጣል የሚለውን ድንጋጌ መሰረት በማድረግ ነው። ነገር ግን በዚህ አዋጅ የተጠቀሰው ይዞታ መብት ሊታጣበት የሚችል ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ የዚህ አዋጅ ልዩ ድንጋጌ (exception) ደግሞ ባለይዞታው አቅመ ደካማ ከሆነ ይህ ገደብ ተፈጻሚ እንደማይሆን ይገልጻል።

በመሆኑም አመልካች በሕጋዊ መንገድ ተሰጥቷቸው በርካታ ቤተሰቦቻቸውን ይዘው የሚጠቀሙበትን ይዘታ መሬት እድሜያቸው በመግፋቱ ምክንያት አቅማቸው የሚፈቅደውን አነስተኛ ስራ እየሰሩ ለመኖር ከተማ የሚኖሩ በመሆኑና የክልሉ የመሬት አዋጅም አዛውንቶች ቀበሌአቸውን ለቀው ወደ ሌላ ቦታ ቢሄዱም ይዘታ መሬታቸውን እንደማይነጠቁ በሕግ በተፈቀደላቸው መብት እና በሕገ መንግስቱ አንቀጽ 40 ንዑስ አንቀጽ 4 ከመሬት ይዘታ ያለመነቀል መብታቸውን የሚቃረነው የፍርድ ቤቱ የመጨረሻው ውሳኔ በሕገ መንግስቱ አንቀጽ 9 ንዑስ አንቀጽ 1 መሰረት ተፈጻሚነት አይኖረውም በማለት ምክር ቤቱ የሕገ መንግስት ትርጉም በመስጠት ወስኗል።

ትእዛዝ

1. በትግራይ ክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ተወስኖ በፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ስህተት የለበትም ተብሎ የጸናው የመጨረሻ ውሳኔ ተፈጻሚነት አይኖረውም ሲል ምክር ቤቱ የወሰነ ስለሆነ ውሳኔውን አውቀው እንዲያስፈጽሙ የውሳኔው ግልባጭ ለፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤትና ለትግራይ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይድረላቸው።
2. የውሳኔው ግልባጭ ለባለጉዳዩ ይሰጥ።
3. የቀረበው የውሳኔ ሀሳብ መጽደቁን እንዲያውቁት ለፌዴራል ሕገ መንግስት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤ ይላክ።

